

FAO/GEF projekat

**„Decision Support for Mainstreaming and Scaling up of Sustainable Land Management“
(GCP/GLO/337/GFF)**

„Podrška u donošenju odluka za uključivanje i proširivanje praksi održivog upravljanja zemljištem“

**„Land Resources of the Federation BiH – Situation, Challenges and Perspectives“
„Zemljišni resursi Federacije BiH – stanje, izazovi i perspektive“**

Round table

Okrugli sto

Sarajevo, 26.09.2018.

FAO/GEF projekat

„Podrška u donošenju odluka za uključivanje i proširivanje praksi održivog upravljanja zemljištem“

GLAVNI CILJEVI PROJEKTA

Cilj 1.

Početne aktivnosti **i pregled postojeće legislative i strategija** koje se odnose na SLM i najbolje prakse za postepeno povećanje aktivnosti i mapiranje nedostataka i mogućnosti u Federaciji BiH.

Cilj 2.

Uvođenje **WOCAT metodologija** koje se koriste za SLM i doprinos globalnoj DLDD (Desertification, Land Degradation and Drought) i SLM platformi za donošenje odluka.

Cilj 3.

Održavanje radionica i stvaranje uslova za **širenje znanja i identifikaciju najboljih SLM praksi**.

Cilj 4.

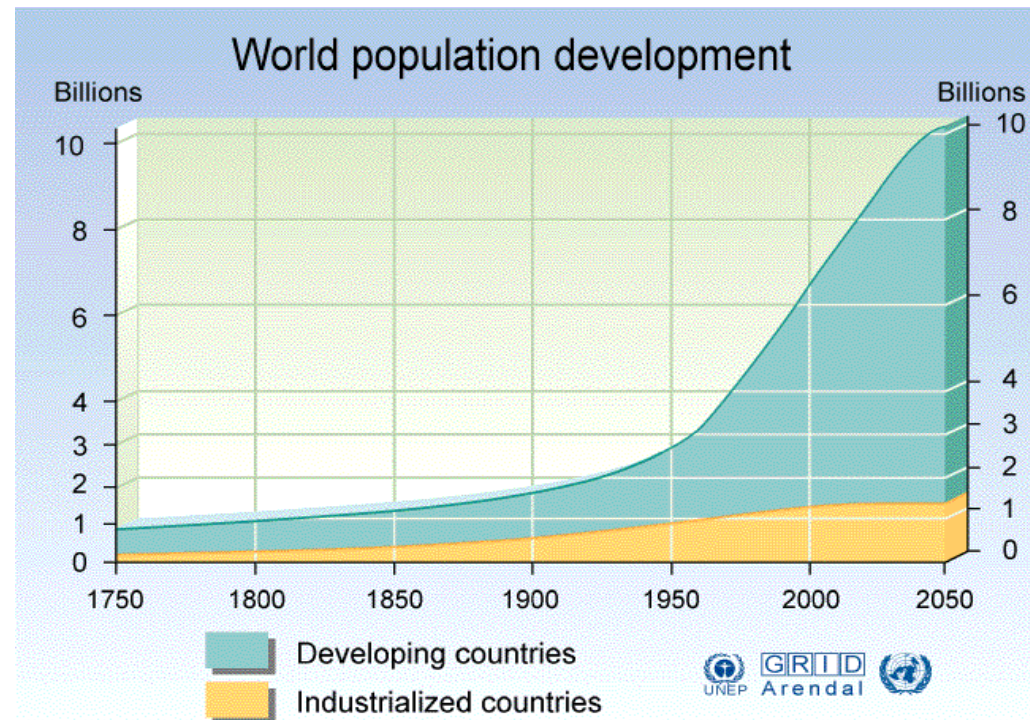
Jačanje saradnje između entiteta u BiH u postepenom povećanju DLDD-SLM praksi i razmjena iskustava na regionalnom i globalnom nivou.

Jedan od osnovnih koncepata ekonomike prirodnih resursa i životne sredine jeste **koncept održivosti ili održivog razvoja**.

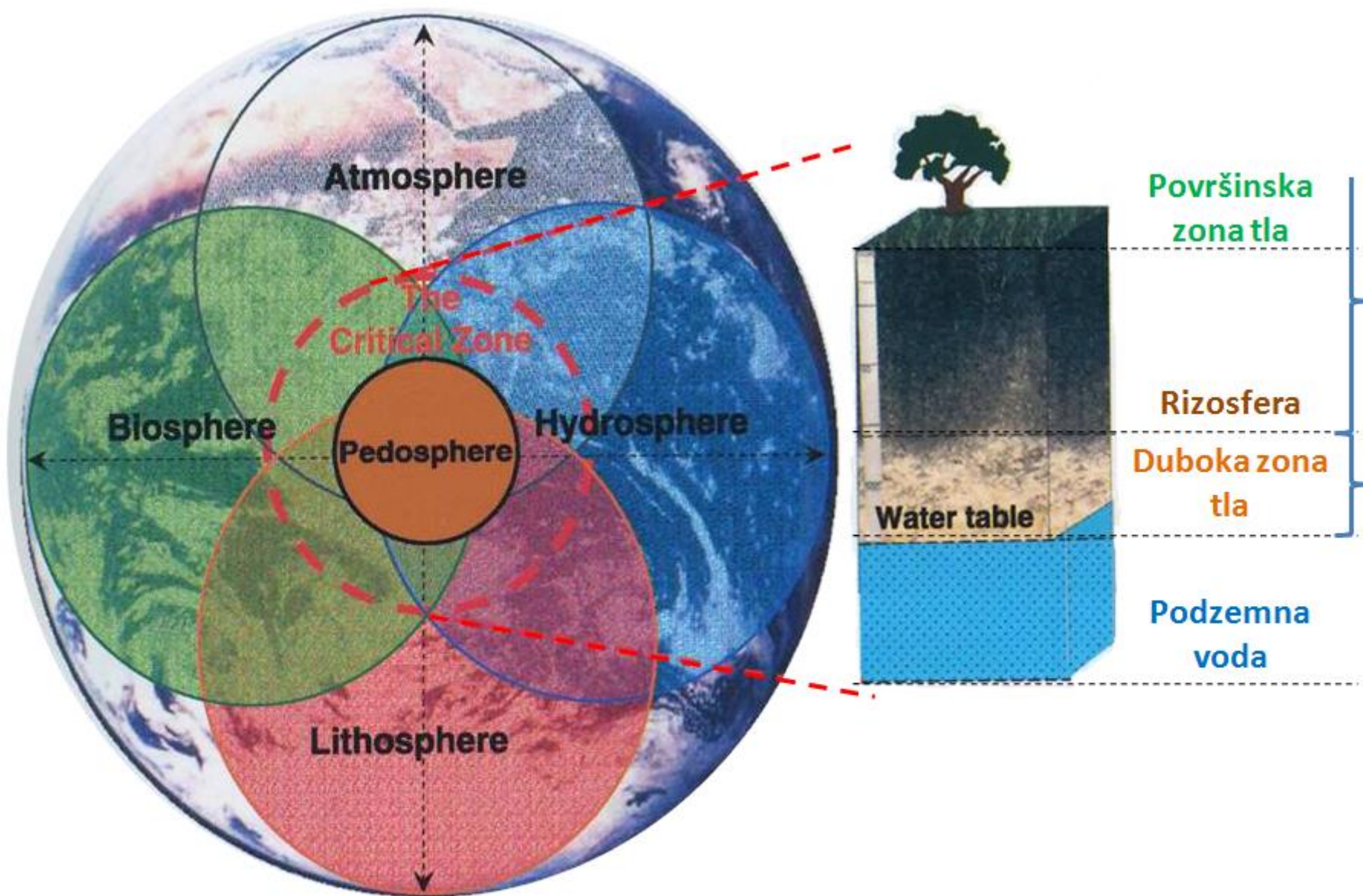
„Razvoj koji udovoljava sadašnjim potrebama ne dovodeći u pitanje mogućnost budućih generacija da udovolje svojim potrebama“.

Ciljevi – postizanje održivosti u:

- ✓ **ekonomskom** smislu,
- ✓ **socijalnom** planu,
- ✓ **ekološkom** planu.

UTICAJ ČOVJEKA NA PLANETU ZEMLJU

Danas najveću opasnost po okoliš predstavljaju degradacije uzrokovane ljudskim uticajem na zemljište, vodu i zrak.

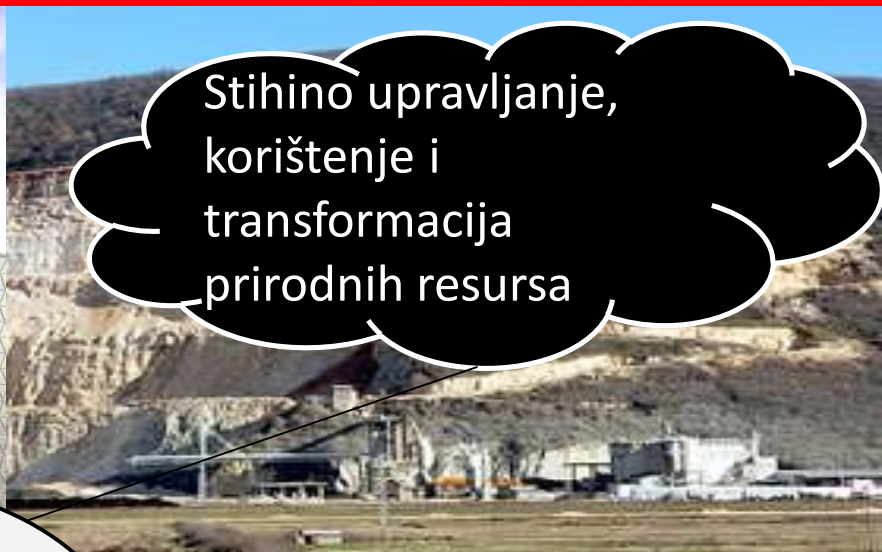
**Ekonomski razvoj
kroz
industrijalizaciju**

**Stihino upravljanje,
korištenje i
transformacija
prirodnih resursa**

**Antropogena
degradacija
okoline**

**Održivost je ugrožena
antropogeno
induciranom
degradacijom okoline**

**Dobrobit za
čovjeka**

Okvirna konvencija UN o klimatskim promjenama

Konvencija o biološkom diverzitetu

Konvencija UN za borbu protiv desertifikacije/degradacije (UNCCD)

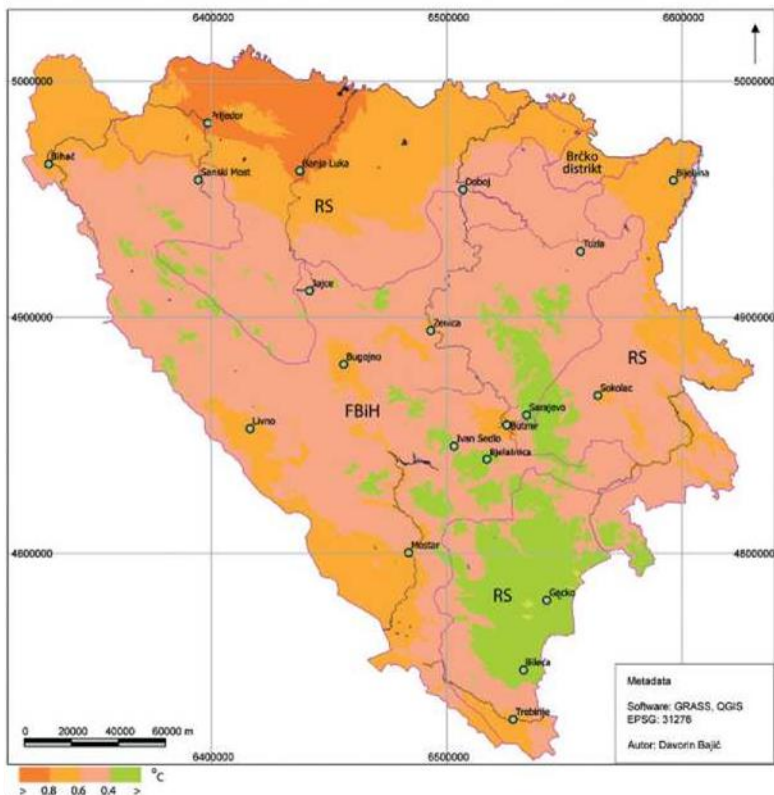
Vizija UNCCD konvencije sadržana je u sljedećem:

„Kreiranje globalnog partnerstva u budućnosti za poništavanje i sprečavanje dezertifikacije/degradacije zemljišta i ublaživanje posljedica suše u ugroženim područjima, čime bi se potpomoglo smanjenje siromaštva i ekološka održivost“.

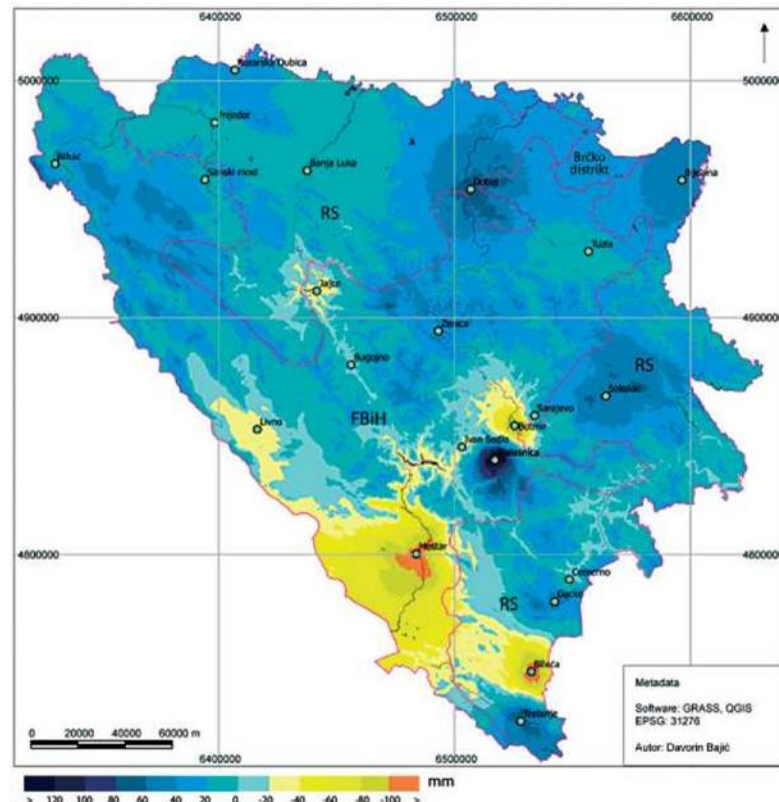
Koncept Neutralnosti degradacije zemljišta (LDN)

KLIMATSKE PROMJENE

Promjene u godišnjim temperaturama u BiH
(poređenje perioda 1981-2010. i 1961-1990.)

Promjene u godišnjoj količini padavina u BiH
(poređenje perioda 1981-2010. i 1961-1990.)

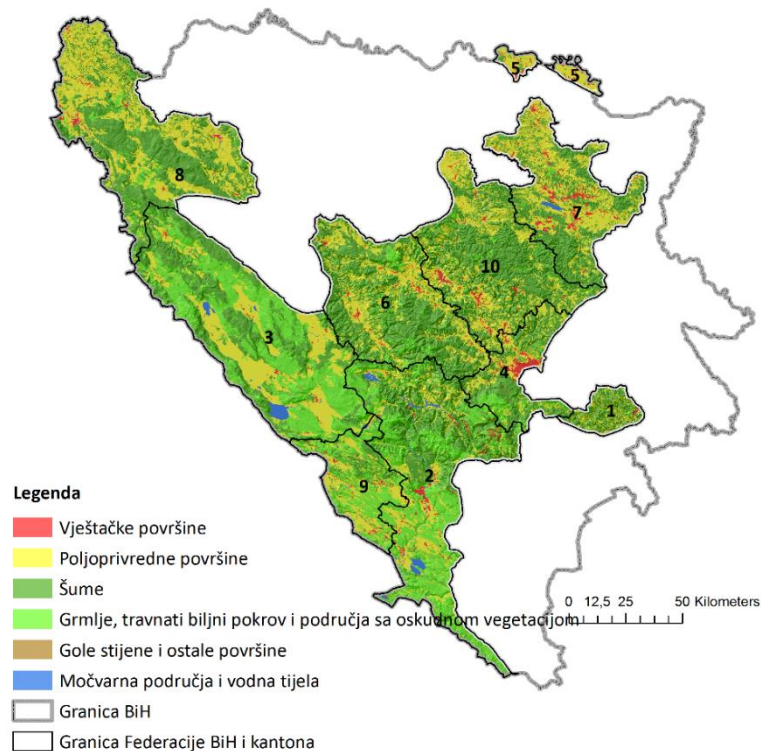
Povećanja prosječne temperature u ljetnim mjesecima za period 1981-2010: Mostar-1,20° C, Sarajevo-0,80° C, Banjaluka-0,70° C.

Najveće **povećanje u godišnjoj količini padavina** je zabilježeno u centralnim planinskim područjima (Bjelašnica i Sokolac) i u blizini Doboja, dok je najveći deficit zabilježen na jugu (područje Mostara i Trebinja).

Od 2000. godine zabilježeno je **5 sušnih godina** (2000, 2003, 2007, 2011, 2012).

ZEMLJIŠNI POKRIVAČ

Federacija Bosne i Hercegovine
Zemljišni pokrivač/način korištenja zemljišta

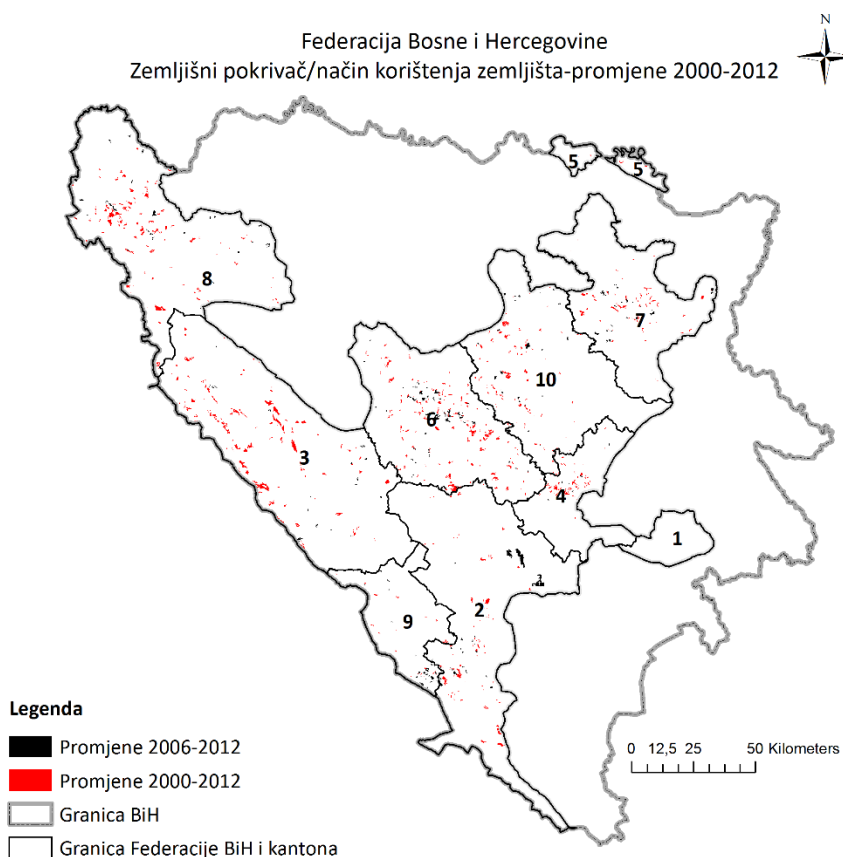
Izvor: CLC 2012, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Univerziteta u Sarajevu
Pripremili: Prof. dr Hamid Čustović i Doc. dr Melisa Ljuša

Kategorije	Površina (ha)	%
Vještačke površine	49.221	1,9
Poljoprivredna područja	798.019	30,6
Šumska vegetacija i druge prirodne površine	1.738.849	66,6
Vlažna područja	4.517	0,2
Vodne površine	18.790	0,7
Ukupno	2.609.396	100

NAČIN KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA

Promjene su u periodu **2000-2006.** godina identifikovane na **871 lokaciji**, na ukupnoj površini od **33.976 ha.**

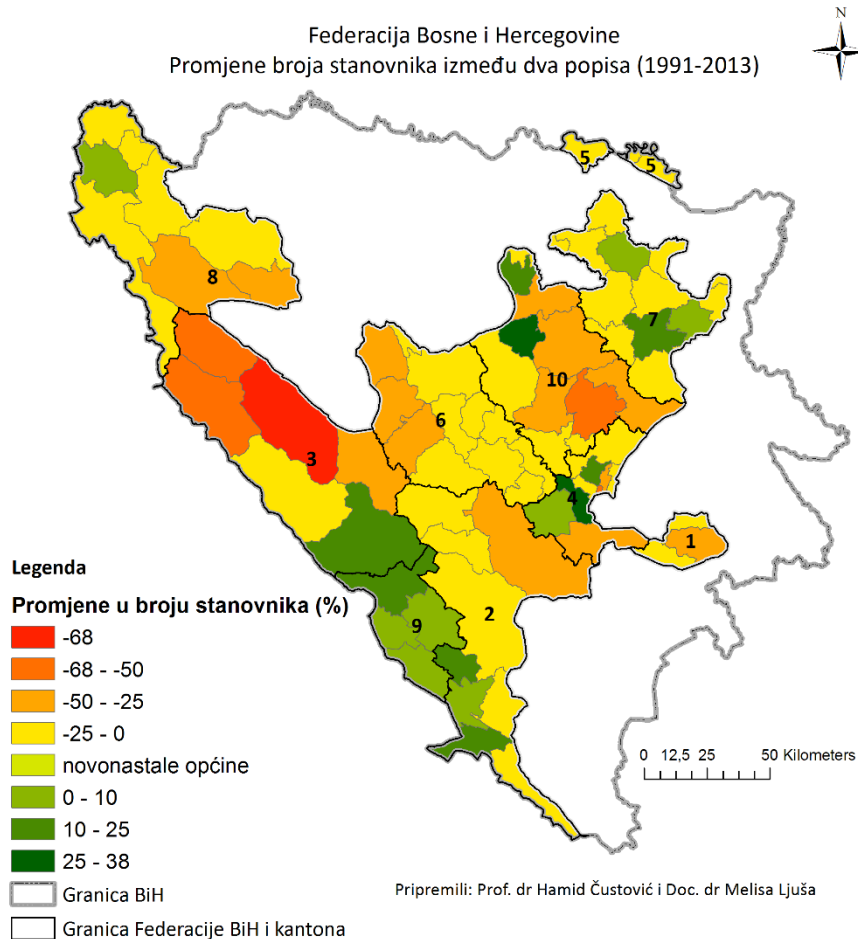
Promjene su u periodu **2006-2012.** godina godina identifikovane na **271 lokaciji**, na ukupnoj površini od **10.991 ha.**

U periodu 2000-2012. godina:

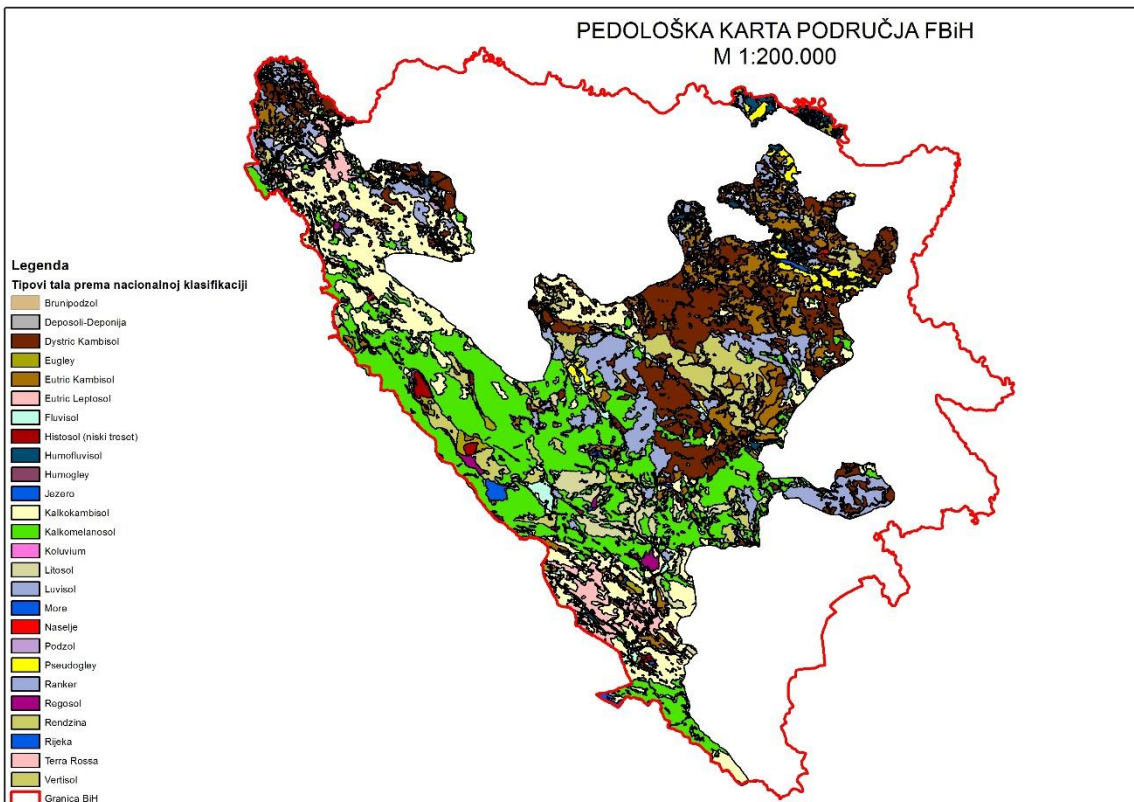
- **Vještačke površine** su povećane za 6.401 ha
- **Poljoprivredne površine** su smanjene za 6.347 ha, uglavnom na račun povećanja vještačkih površina

NAČIN KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

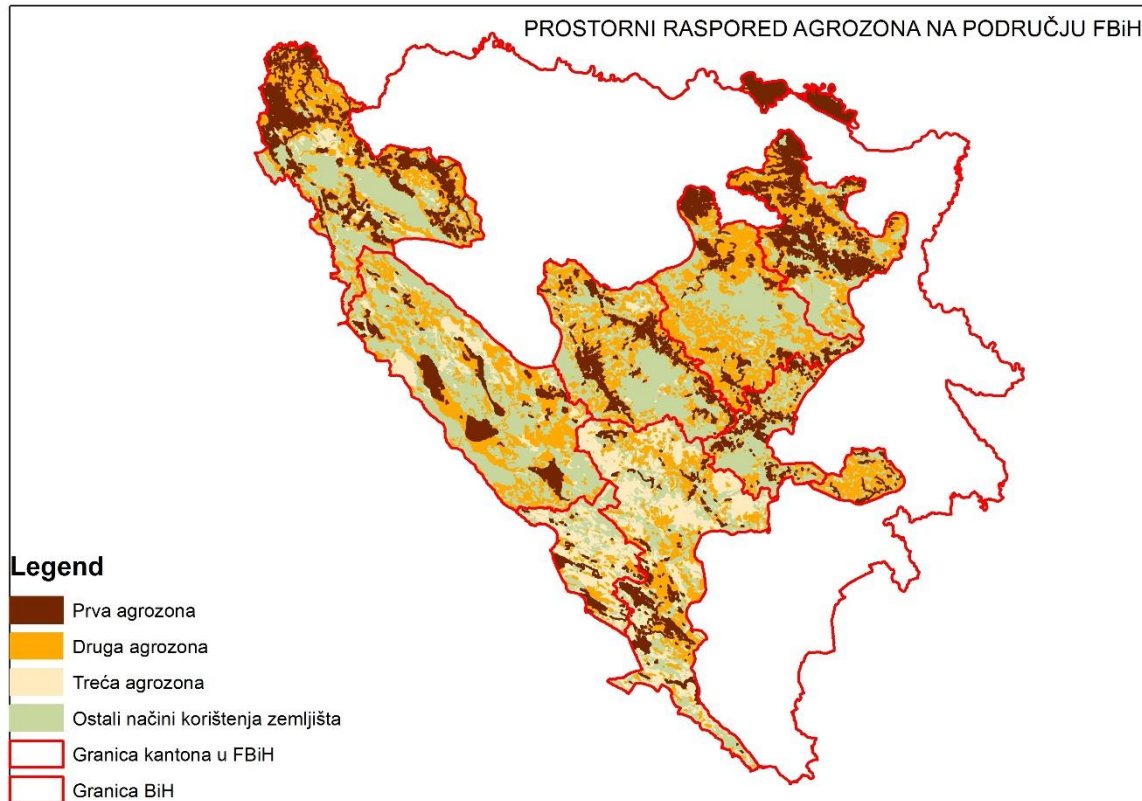
Depopulacija prostora dovodi do napuštanja tradicionalnih oblika poljoprivrede što direktno ugrožava održavanje biološke raznolikosti, te podržava ubrzanu sukcesiju (Marković, 2011).

TIPOVI TALA

Tipovi tala	Površina (ha)	
Brunipodzol	74	0,0
Deposoli-Deponija	220	0,0
Dystric Kambisol	345.559	13,3
Eugley	28.925	1,1
Eutric Kambisol	257.455	9,9
Eutric Leptosol	280	0,0
Fluvisol	87.045	3,3
Histosol (niski treset)	10.593	0,4
Humofluvisol	35.352	1,4
Humogley	2.922	0,1
Jezero	7.546	0,3
Kalkokambisol	463.967	17,8
Kalkomelanosol	627.267	24,1
Koluvium	43	0,0
Litosol	99.418	3,8
Luvisol	119.600	4,6
More	2.092	0,1
Naselje	4.480	0,2
Podzol	935	0,0
Pseudogley	49.354	1,9
Ranker	172.997	6,6
Regosol	19.588	0,8
Rendzina	157.773	6,1
Rijeka	11.482	0,4
Terra Rossa	68.701	2,6
Vertisol	33.763	1,3
	2.607.431	100

BONITETNE KATEGORIJE

I agrozona (I-IV bonitetna kat.)	%	II agrozona (V-VI bonitetna kat.)	%	III agrozona (VII-VIII bonitetna kat.)	%
296.782,39	28,03	546.559,63	51,63	215.128,3	20,32

Najvažniji **pokretači** koji dovode do degradacije zemljišta su:

- **migracija stanovništva i ruralna depopulacija** što dovodi do povećane urbanizacije (uglavnom nelegalne), stvaranja nelegalnih komunalnih deponija i pojave klizišta,
- **neimplementacija politika i mjera za zaštitu zemljišta,**
- **industrijalizacija i širenje područja pod eksploatacijom mineralnih sirovina,** te deponija jalovišnog i drugog materijala,
- **neprilagođeni poljoprivredni sistemi** (primjena loših praksi u poljoprivredi) koji dovode do pojave erozije i zagađenja zemljišta,
- **bespravna sječa** koja utiče na pojavu erozije i klizišta,
- **zastarjele industrijske tehnologije** koje dovode do kontaminacije zemljišta,
- **klimatske promjene** koje se ogledaju u ekstremima poput suše i poplava.

1. Usitnjenost posjeda, iskustva i perspektive u primjeni novog Federalnog zakona o komasacijama

Iskustva u komasaciji Pilot područja na području općine Ravno. Organizacioni, tehnički, pravni, socijalni, ekonomski i razvojni aspekti komasacija na području općine. S kojim i kakvim problemima se Općina susreće u realizaciji projekta komasacije? Da li zakon omogućuje realizaciju projekta u punom kapacitetu? Koje su potrebne prateće mjere i mehanizmi?

2. Stanje i problemi upravljanja državnim i zadružnim zemljištem – primjer na lokalnom nivou

Da li postojeća legislativa na federalnom i kantonalnim nivoima adekvatno tretira ovu problematiku? Da li se zakonito raspolaže ovim zemljištima? Koja je razlika između državnog i zadružnog zemljišta? Ko je nadležan da prati ovu problematiku od izdavanja koncesije do primjene adekvatnih praksi upravljanja. Razmišlja li se o Federalnoj agenciji za zemljište koja bi na sebe preuzela pitanja koncesija, pravo upravljanja, prometa, iznajmljivanja i dr.?

3. Promjena namjene i zaštita poljoprivrednog zemljišta – primjena zakona i iskustva u praksi

Je li u interesu općinama da zaštite zemljište ili ne? Da li općina smatra da je Karta upotrebne vrijednosti zemljišta (KUV) i zaštita zemljišta shodno zakonskim propisima doprinos ili je to opstrukcija razvoju? Kako jačati svijest donosioca odluka, pogotovo nevladinog sektora? Općenito o primjeni ovoga zakona, teorija i praksa.

4. Karta upotrebne vrijednosti zemljišta i njen značaj za prostorno planiranje

Ko legalno i legitimno treba da radi karte upotrebne vrijednosti zemljišta? Da li Zavod za agropedologiju treba da ima regulatornu funkciju obzirom da se radi o fundamentalnim dokumentima sa stanovišta prostornog planiranja, razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja? Koja je sličnost između izrade KUV i pedološke karte koja se na nivou BiH radila kao državni dokument prvog reda? Kako obezbijediti jedinstvenu metodologiju izrade ove karte na području Federacije BiH?

5. Primjena dobrih praksi na uređenju degradiranih zemljišta – WOCAT pristup

Neka iskustva i prakse uređenja zemljišta na degradiranim površinama. Iskustva na lokalnom nivou. Da li se neke prakse sa globalnog nivoa mogu primijeniti u BiH?

6. Postojeća legislativa za zemljište i problemi u implementaciji iste

Kako se poljoprivredno zemljište tretira kroz različite zakonske propise i prateće dokumente (pravilnici)? Koje su razlike između federalnog i kantonalnih nivoa u ovoj problematici? Koja su odstupanja? Šta u datim okolnostima znači izrada strategije upravljanja zemljištem i koga ona obavezuje? Da li eventualno donošenje zakona o zaštiti zemljišta može sublimirati i riješiti zemljišne problematike na jednom mjestu? Da li je uputnije da zakon o zaštiti zemljišta vodi Ministarstvo okoliša, a ne Ministarstvo poljoprivrede? Da li bi Ministarstvo okoliša trebalo na sebe da preuzme Konvenciju UN o degradaciji zemljišta kao i druge međunarodne inicijative i plaforme kad se govori o zaštiti? Zašto u tom pogledu ne bi pratili EU gdje o zaštiti brine EEA, a o poljoprivrednom zemljištu JRC?

NAČIN KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

NAČIN KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

HVALA NA PAŽNJI!